

Дискографија — Адреса
за све што се тиче
дискографије: Journal officiel
и Monténégro,
Neuilly-sur-Seine,
rue Ancelle (France).
— Рукописи остају у
редакцији. — Прет-
плата на три мјесе-
ца износи три франка
за Француску,
четири франка за све
друге земље. Појединач-
ни број по 10 сантима.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DU MONTÉNÉGRIN

Journal officiel du Royaume de Monténégro
"GLAS TZERNOGORTZA" (La Voix du Monténégro)
paraissant actuellement à Neuilly-sur-Seine,
suivant les exigences du service.

On s'abonne au bureau du journal officiel
à NEUILLY - SUR - SEINE, rue Ancelle.
Prix de l'abonnement pour six mois:
3 fr. pour la France, 6 fr. pour l'Etranger.

За огласе плаћа се
по 10 сантима за сва-
ку ријеч или број,
штампаних петитних
слова. За сваки оглас,
мањи од 50 ријечи:
два зрака. За по-
нављане огласе: по-
ловина цијене. За
крупније огласе: пре-
ма томе, колики про-
стор заузимају (сваки
запремљен петитни
ред рачуна се као 8
ријечи).

НЕЈИ код Париза, 25. децембра 1917.

NEUILLY-sur-SEINE le 7 janvier 1918.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— О Никољу дне, имен-дану Ње-
гова Величанства, одржано је у
овдашњој руској цркви, послје
службе божје, свечано моленствије
за дуг живот и здравље Краља Го-
сподара и Краљевскога Дома Цр-
ногорског. Чинодјејствовао је овд-
руски протојереј г. Смирнов, уз
асистенцију старјенине острошког
манастира игумана, Леонтија Ни-
ковића и осталог свештенства. У
цркви су били присутни чланови
Краљевске Владе, цио дипломатски
кор, акредитован при црногорском
Двору, чланови овдашње руске ам-
басаде, руска војна мисија у Пари-
зу, циелокупно наше чиновништво,
чланови црногорске колонije у Па-
ризу, као и велик број побожна
свијета који је испунио цркву до
потонег мјеста.

— Предсједник Министарског
Савјета, Министар Спољних По-
слова, г. Евгеније Поповић, и Ми-
нистар Празде, г. др. Перо Шоћ,
отпутовали су у петак у вече, да о
Божјићим празницима походе Ње-
гово Величанство Краља Господар-
а у По.

ВИЈЕСТИ И НОВОСТИ

Божјић. Свијетли празник Хри-
стова рођења поздрављамо свима
нашим поштованим претплатницима,
читаоцима и пријатељима, са
жељом да сви који смо данас дале-
ко од својих милих и драгих, раси-
јани по свијету, догодишњи праз-
ник прослављамо на својим огњи-
штима! За све оно што смо изгуби-
ли и пренатили, држи нас наша
нада и вјера да ћемо ипак дочека-
ти да праведна наша ствар победи
и да се међу људима и народима
опет зацари мир, добра воља и љу-
бав. У то име: **Христос се роди!**

Руско-њемачко преговарање
о миру и Савезници. Из Вашинг-
тона јављају 1. јануара лондонском
Тајмсу ову вијест коју саопштава-
мо према париском Тану:

Намећу Америчке Владе и Савез-
ника измјењују се мисли о одгово-
ру којим ће се на аустро-њемачке
услове за мир одговорити, пошто
максималности те услове саопште
Савезницима.

Још није одлучено, да ли ће се
одговорити; ако се пак одговори,
одговор ће бити у смислу Вилсоно-
ве посланице, упућене Конгресу.
Можда ће се у одговору рећи то,
да је свака нада на измирење изгу-
бљена, јер Савезници нијесу у ста-
њу поклонити повјерење људима,
који данас управљају Њемачком.

† **Официр Јоко Ђуров Вујовић**
из Добреке Жупе, преминуо је у
Болдогасоњу, у 42. години свога
живота. У Балканском рату 1912.,
борећи се храбро на челу свога во-
да, дивје ране је задобио око Ска-
дра, на Широчком Вису. Послије
рата био је и. д. командира над јед-
ном добреском четом. У рату 1915
за војне заслуге произведен је за
официра народне војске. — Вје-
чан му помен.

† **Јован М. Газивода**, бивши
царински чиновник на Ријеци и
Његушима, преминуо је на Цетињу,
иза тешке болести, у 42. години
живота. — Вјечан му помен.

СЛОБОДНА ГОВОРНИЦА

TRIBUNE LIBRE

**АНДРИЈА РАЛОВИЋ — ПРЕМА СРБИЈИ,
ПРЕМА ЦРНОГОРСКОМ НАРОДУ
И ПРЕМА САВЕЗНИЦИМА.**

(Наставак чланака из 35. броја "Гласа Црногорца")

II. — РАДОВИЋ

према црногорском народу

Већ је 12. година, откако Радо-
вићени »добротворци« не бирају
средства да убију симпатије и по-

штовање које је Црна Гора имала
у очима српског, словенског и стра-
ног свијета, и да се створи перед
и незадовољство у самој земљи. Пла-
ћена штампа, дејинијације, фал-
сификати, завјере, и плаћени аген-
ти била су проста и обична сред-
ства за постигнуће овога.

Сад, пак, потпуно погрешно и
незначачки схватајући прилике, ра-
чунали су на то да могу Црну Гору
уништити за увијек. Заборавили су
да политичари западних народа
немају баш исти менталитет, као
неки балкански политичари. Проје-
кат за извођење овога срамног пла-
на био је овај:

Прво, окаљати Црну Гору и ње-
не представнике, као издајнике, у
очима Савезника, и друго, оне-
могућити рад Црногорцима у Са-
везничким земљама.

Ово се имало извести на два на-
чина: поткупљивањем за новац о-
них Црногораца који се дају потку-
пити и дејиницирањем, као аустриј-
ских шпиона, свих осталих Црно-
гораца.

Са маниром једног Пилата, а
прожети моралом најгнуснијег Ма-
киавелизма, »добротворци« Радови-
ћеви успјели су зближити, да за новац
купе једног Радовића и још неко-
лика слична центмена. Да не би
пред свијетом изазвали против себе
гнусање, које их ипак неће мимо-
ићи, поставили су ову биједну личност
напред себе, да он као Црногорац
(да би ствар што стигла успјех) изведе њихов немо-
рални и насилнички план. *

Како је Радовић извео прву тачку
задатка, т. ј. клеветање Црне Горе,

*) Са Срба из Србије истакали су се до
сад у овом личном подухвату само два ср-
бијанска професора (познати др Станоја
Станојевић, гласовити историчар, са
свим својим немачко-либералским и ра-
дикалним национализмом, и неки др.
П. Чубровић) и српски генерални кон-
сул Марко Цемовић.

то смо видјели у прошлом броју.
На реду је да, бар унеколико, ви-
димо и другу, т. ј. онемогућивање
рада Црногорцима у савезничким
земљама у корист Црне Горе.

Лиштити Црну Гору новчаних сред-
става и помоћи, коју јој дају Савез-
ници био је главни циљ Радовића
и његових добротвора. Резонова-
ли су овако: »Кад Црна Гора не буде
имала никаквих новчаних средста-
ва, она неће моћи развити никакву
акцију у савезничким земљама, шта
више, она неће моћи плаћати своје
чиновнике и представнике, који ће
на тај начин остати на улици. Због
тога ће volens-nolens бити приморани
доћи нама, т. ј. Радовићу и њего-
вим добротворима. *) Осим тога
Црна Гора, немајући новчаних сред-
става неће моћи помагати ни своје
заробљенике, који се налазе у кон-
центрационим логорима у Аустро-
угарској, ни народ у земљи онако,
како то чини Србија и Белгија. Тим
ће се у народу у земљи створити
незадовољство против званичне Цр-
не Горе, специјално против дина-
стије, којој због тога неће дозволи-
ти, да се поврати у земљу, а тим ће
се најбоље и извршити — »Уједи-
њење.«

То је ето срамни, кукавички и
разбојнички план ове у петини Цр-
не Балдеке, као што ју је назвао пи-
сац књиге »Le Monténégro«.

Радовић га је заиста изводио и
изводи:

1.) За вријеме Радовића владе сва
готовина црногорска 2.000.000 francs.
инвестирана је тако, да се не може
ни подићи ни употребити.

2.) Чим је црногорска влада 1916,

*) Да Радовић овако заиста мисли свије-
дочи његово предавање у француско-
словенском друштву у ком је рекао да
ствар Црне Горе подицавају »трабанти
Краља Николе, који из новчаних разло-
га чине све што им се нареди.« (Види
лист Радовића Уједињење број 13.)

ПОДЛИСТАК

МЈЕСТО БАДЊАКА

Подсећају нас, Божјићу, на ту-
жан Божјић 1915., када Срби изгу-
бише обје своје краљевине! Четири
душманска царства бјеху се дигла
противу српских држава и слободе.
— Би суђено да српска слобода на
Балкану утрне, али тако, да опет
засија и онда да свијетли вјечно.

Дио војске и народа из Србије
бјеше нашао уточишта у браће Цр-
ногораца. Браћа се руковаше и у-
питаше, да ли је несрећа 1915. 16.
већа од косовске, од оне коју срп-
ска душа нигда заборавити не мо-
же. Али — овај слом бјеше гро-
знији јер понадаше све српске
земље, и Србија и Црна Гора. Бо-
жић 1915. није нам био празник, по
тужан и кобан дан.

Једино слободно српскоогњиште,
најистинијег Савезника у европском

рату, бјеше огњиште црногорско.
То старо краљевство, које столе-
ћима чуваше заветну мисао, не би
те лијене среће да овога пута од-
брани искру народне слободе. Вла-
да Краљевине Србије бјеше наша
уточишта у Црној Гори, у древног
граду Скадру, али то не би за ду-
го.

Ловћен и Цетиње падоше у руке
непријатељу који одасвуд нади-
раше.

Српска земља иза тога није више
била у стању својој дјечи очувати
слободу.

Ваљало им је напустити земљу,
ако нијесу хтјели остати под јар-
мом туђинским.

Срби се, по старом обичају, грле
о Божјићу. Међутим, празник Хри-
стова рођења бијаше самртни дан
нашој слободи и Христових мука
нашој отаџбини.

Руковало се, али — у очима не
бијаше веселости. Очи су говориле:
ово није празник, већ праштање
са нашом слободом.

Срце јуначког народа није задр-

хтало, јер је вично свакој невољи
и опасности.

Сам тај народ исповиједа: »Вас-
крсења де бива без смрти.«

Низ година се ниже. Ево још је-
дна година у тај низ, година једин-
ствена у историји свијета. Биће је-
динствена и у историји српског на-
рода и Јужних Словена.

Први јануар је за нас тужна го-
дишњица, — годишњица бољног
тренутка кад смо губили отаџбину.

Земља нам није могла спасти сло-
боду. Стога нам није више била до-
вољна да њом вјековима чувану
слободу наше отаџбине, наше мај-
ке, одбранимо од надмоћног броја
непријатеља.

Она нас је сама одагнала... и ре-
кла нам:

«Оставите ме, да небудете робови!
Ваша ће отаџбина бити покорена.
Пођите и потражите у наших при-
јатеља и савезника помоћ, ослобо-
ђења». Ох, да кобних оних посљед-
њих децембарских дана 1915., када
смо морали остављати огњиште! И
кобнога оног првог јануара 1916.,

када смо остављали родну груду.

Од онога дана нијесмо чули ње-
на гласа. Тужан ли је одјек њена
стијења! Она уздише.... Оне плани-
не, које ју негда штитише, данас
су само свеједоци њена ропства.

Земља једног читавог народа је
освојена.

Али нам дух ипак није клоуно.
Наша је вјера увјек чврста.

Ми слутимо зору скорог ослобо-
ђења и слободу која се нигда више
неће гасити.

★

Не могу, а да не задрћнем, при-
помисли на тужну и магловиту ноћ
када напустих Цетиње.

Ноћ се спуштала, а помрчина је
обавијала и наше душе. Студен вје-
тар од Скадарског Језера ледно
нам је образе. Срце нам се мрзну-
ло. Сви очекивамо изненађење.
Вјера нас није напустила, ма да је
непријатељ већ са свакоје стране
био наспуно. Обруч око наше о-
таџбине се стезао.

Требао је ходити даље. То бјеше
бјежање, — бјежање од свега што

дошла у Лион, Француска и Енгле-ска одредиле су јој за први мах субвенцију од преко 100.000 франака мјесечно. Ова субвенција је при-мана за све вријеме владе г. Лазара Мијуликовића, а за вријеме владе Радовића сведена на половину, т. ј. давала је само Француска свој доп.

3. Тек по паду Радовића, у јану-ару 1917., основан је у Женеви Ко-митет Црвеног Крста, којему је за-датак да помаже храном наше за-робљенике и интерниране. Комитет је учинио до сад огромних услуга нашој биједној браћи. Радовић се је пак опирао свим силама да се ова установа не отвори и ако је за то небројено пута молећи од стране многих Црногораца, међу којима сам био и ја. *) Црногорски заробљеници за све вријеме Радовиће-ве владе остављени су били сами себи. **

4.) За свих 9 мјесеца своје владе, Радовић је помагао заробљене Цр-ногорце пићањем пакета у два пута, у укупној вриједности од 32000 (тридесет и двије хиљаде) франака. ***

*) Има још један разлог за не осни-вање овог Комитета. Радовићу је било саветовано од неких оних „добротвора“ који су му дали новац за издају Црне Горе, да не чини ништа чиме би се дава-ло обиласја и знака за индивидуалност Црне Горе и да она уопште још постоји. Ето због чега није отворена ова уста-нова!

Из истог тог разлога, Радовић за све вријеме своје владе није издавао ни службени лист владе црногорске, и ако га је по програму, који је био учинио са својим друговима, требало одмах почети издавати. Шта више први број листа био је већ дат и у штампу, али Радовић га је обуставио.

Док је овај издајнички апарат спречавао, као министар, да се ништа уради у мо-ралном и материјалном погледу за Црну Гору, докле је пуштао без протеста и без деманција за његови добротвори, проту-рају најгладније клевете и денунцијације преко Швајцарске у савезничку пресу против Црне Горе. Тако је у јесен 1916. за вријеме кабинета Радовића, пуштена мијесна у швајцарске, руске и француске новине, да званично Црна Гора из Па-риза преговара преко неколико црногор-ских студента и трговца у Швајцарској са Аустријом о стварању Југославије — под Хабсбурзима! Иако је знао, тачно да ово није истина, јер је он тада био министар Радовић, ово није демантовао!

**) Једина установа која се сјећала за-точених Црногораца и помагала их, би-ла је установа коју су основале двије Ђвигијанке црногорске, Ксенија и Вера.

***) У исти тај мах кад је „тако богате“ дарове слао Црногорцима, Радовић је себи (поред оних 100 фр. дневнице које је редовно примао одредно још и 150 фран-ака дневнице док је боравио у Лондону и по 100 франака дневнице у Паризу.

Помислимо узгред да је црногор-ска влада, последице пада Радовиће-вог, ма да је располагала пет-шест пута мањим приходима него ли Ра-довић, утрошила на исту сврху 600.000 франака.

5.) На молбу заробљенога црно-горског официра Раичковића и дру-гова му, Министарски Савјет био је ријешно, на својој 18. сједници, да се чиновничким и официрским фамилијама у Црној Гори, шаље новчана помоћ. Радовић, као ми-нистар финансија, није ово извр-шио, варајући своје другове да то — недонхитају Савезници!

У децембру 1916. добио сам безброј дописница од наших интернира-них, у којима моле Радовића, да им слаше дјецу и жене. Поводом тога отписао сам му и он ми је од-говорно, да то — не дају Савезни-ци. Сумњам, рекох му, јер то чини и Србија и Белгија и т. д. Ако је то тачно, рекох, онда није смио ни он нити ико други шљати ни један сангит својој породици, јер би и то била несправност према Савезни-цима. *)

Да је ово била једна обична лаж Радовића, најбоље се види по томе што је исти Радовић, у моменту кад је морао поднјети оставку, одлучио да помогне спротињу у Цр-ној Гори и заробљенике са 100.000 франака. То је Радовић учинио стого, што је знао, да ће свака вла-да, која год дође иза њега, морати помоћи народ и заробљенике, те би за досадашњи немар био пред наро-дом крив он. — Учинио је, да-кле, у пошљедњем моменту, због себе лично, да му се не би могло рећи, да је смрћу и глађу народа црногорског хтио да изводи свој иди.

Два ово Савезници спречили су то, сад и сам Радовић признаје, кад му треба да оптужи црногорску владу (у 2. бр. Мједињене). Зашто је онда Радовић обманљиво да Савезници не дозвољавају? Зашто?

Овај исти „посао“ наставио је Радовић и пошто је престао бити министар и тајно и јавно, само још безобзирније, нечовјечије и ци-ничније.

Нема дана, кад овај нечовјек са још 3—4 бандита не измишља најгладније клевете и денунцијације

*) Радовић је шљао међутим врло ве-лике суме својој породици, док год није дошла из Црне Горе у Француску.

против званичне Црне Горе и про-тив свих оних који желе, раде и хоће да отклоне биједу и смрт у нашој драгој и несрећној отаџби-ни. Сваки корак, сваки покушај који иде у овоме правцу ова банда хоће да онемогући клеветом и ин-тригом.

Од небројених примјера ево само два:

1.) У мају ове године „Комитет црногорских избјеглица у Паризу“ растурио је један апел у 14.000 примјерака у савезничким земљама. У апелу се наводи да смрт од глади коси становништво Црне Горе и моли се јавно миљење Савезника, да помогне својим утицајем, да се дозволи исхрана Црне Горе. То је сав садржај тога апела. На ипак, Радовић је тај покрет и оне који су га покренули, најгладније напao (види број 7. Радовићева листа „У-једињење“).

2.) За доказ овог што сам горе рекао навешћу само два пасуса из два чланка Радовића, из којих се види још једанпут више похваре-ност и недоследност овог типа.

У броју 11. свог листа Радовић тачно вели:

„У име гладног и напашеног на-рода Црне Горе, у име светих ци-љева рата, који Савезници воде и у коме је свака пара потребна, ми тражимо да се једном учини крај најбезумнијем расипању народног новца, јер је то учерено и против животних интереса Црне Горе и против интереса Савезника.“

Ми тражимо, да Савезници по-веду најстрожи рачун гдје одлазе оне стотине хиљада франака, које се сваког мјесеца дају краљу Ни-коли и његовој влади. *)

А одмах затим у 12. броју свога листа исти тај Радовић вели:

„Према поузданим извјештајима из Париза, влада краља Николе у Пеји-у није већ три мјесеца добила ни паре ни име редовних мјесечних доплатија, које јој је Француска у име савезника дала давала, рачу-најући да ће тај новац бити упо-тријебљен на неопходне потребе Цр-не Горе и као помоћ народу остав-љеном у ропству.“

Радовић у првом случају тврди, да Црна Гора прима стотине хиља-

*) Зашто је штета, што не постоји је-дина контрола Савезника, која би контро-лисала све субвенције које дају Савез-ници. Увјерени смо да би Црна Гора ра-до примила ово, али Радовић и његови „добротвори“ не, јер би се видјело, да неки који примају субвенције од Савез-ника, против воље и без знања њихова, троше милионе на корупцију и купова-ње бандита као што је Радовић.

да од Савезника, а у другом слу-чају тврди да не прима ни једног сангита! Требао би да се запитамо кад Радовић говори истину у броју 11. или 12.? Али нећу то чи-нити, јер је уопште немогуће утвр-дити за овог човјека кад говори истину, а кад лаже, као што смо то већ видјели. Само ћу одговорити на питање: зашто он лаже?

У броју 11. Радовић денунцира у намјери, да изазове неповјерење Савезника према влади Црне Горе, те да би јој због тога требало скра-тити субвенцију. Ова је денунција-ција написана само зато, да би би-ла преведена на француски у Ра-довићеву „Билетену“, и, као та-ква, растурана у јавно миљење Са-везника.

Изјава, пак, у броју 12. „Уједи-њења“ написана је само за нашу публику, — чиме он моралне осо-бине цијени према својима. Том из-јавом хтио је рећи: бјеките, од Цр-не Горе, она је напуштена од Са-везника! и, што је за њега најваж-није, она нема ни пара. *)

На жалост, треба признати да је Радовић до сада имао успјеха са својим денунцијацијама и клевета-ма. Треба се само сјетити говора, који је неки дан држао посланик Лабриола у талијанском парламен-ту. Овај пријатељ Радовићев, — до-цијалиста, — не налази у овим ча-совима ништа прече, него да рје-шава питања о балканским дина-стијама, и да, на основу фалсифи-кованих докумената, оптужује у та-лијанском парламенту не само Кра-ља и владу Црне Горе, него и ци-тав народ црногорски.

*) Интересантно је напоменути, да у овом истом броју Радовић тресе са сво-јом зобинцом. Одговарајући на моје пи-тање, откуда му паре, он вели: „Најјесени богати родољуби и добротвори ставили су нам на расположење колико нам је потребно. Не, дакле, пола милиона фран-ака него и више, ако буде потребно“. Стојећи на гледишту, да само новац, не-важе новчана отаџбину, рачунао је, да ће сви Црногорци изнемогући примјеру њего-вог због тога он и тресе својом зобинцом и свечано објављује да има „не пола ми-лиона, него и више, ако устреба“. Још има један разлог за ово. Неколико Цр-ногораца, који су у поштену намјеру били ушли у друштво Радовићево, ви-дјели ко је Радовић и његова банда, хоће да га напусте, те сад Радовић хоће да рече и њима, да се новаца има много више, него ли се то мисли. Он, као што видјете, овим повличем дини на селава, коме се разбојска задрбад и који је, да би их окупио, изашо зобинцу на њом тресао.

нам је најдраже.

Поћу стигосмо до Скадра. Није било времена за почивање, јер ча-сови бјеху часови осуђенички. Су-тра дан је требало наставити пут. Камо? У пеџан!.. Хођајући градом, обузела ме је стид, стид као да сам издао своју домовину, своју поро-дину. Али разум бјеже превађао.

Боље је и без отаџбине, по на свом рођеном дому бити роб.

Полазећи из Скадра, спустих се на студен камен, студен као и душа ми, и пустих потоње погледа пут земље у којој сам се родио, — пут гвезда мојега.

Сузе потеконне а поглед се диже пут неба.

Путем у Ђеш и Св. Јована Ме-дованског, пратила нас је киша, као сузе отаџбине која плакаше за изгубљеном слободом.

Пошто и потоња превозна лађа бјеше већ отпловила из Санџовани-ја, настависмо кроз Арбанију, пје-шке.

У ноћној тишини, кад је душа у човјеку сломљена буром догађаја, обухвата нас осјећање несвесности.

Поге као да саме собом ходе, јер душа као да је заспава. Као очима, кад их изненада засјени свјетлост сунца...

Тајанственост поћу прекине по-лекоја збуњена ријеч пјешака, или пушка која узне бозна гдје у да-љини. Другом леже понадали ко-њи; сваког часа падне по који коп. То је зашета била ноћ пуна тајан-ствености, кад се душа путничкова у чуду пита, да ли је ово све само пуст сан.

Одједном наиђосмо на младића од 18 — 20 година гдје лежи на сред друма; једини вјерац друг мртву јунаку бјеше пушка.

Мало даље... у помрчини... двије љешине једна крај друге. Да ли је то отац, — нао, изнемогао, и сви-снуо за сном; или су два брата и ли су два побратима! (Пред очима нам изиђоше мајке које се моле Богу да им — чува дјецу.)

И, путник се нехотице пита, да ли није судба и њему досудила то исто!

Што дубље у Арбанију, све више се човјек осјећа изгубљен. То није

путовање, по лутање пустињом не-гостољубиве дивљачке земље. Пу-тови постоје тек по имену. Рука ар-банашка ништа није учинила да ушитоми природу.

Прелази преко ријеке доносане нове жртве: људе и коње. Гледа-смо алогласни онај глб у који за-падају пјешакове ноге више коље-ва, и коњи, који махом и остају у њему.

Сретасмо арбанашке „гостиони-це,“ и у њима парчад хљеба по не-вјероватну цијену.

Стигосмо у Драч, сломљене дуне и тијела. Драч не бијаше више ва-рош по мјесто, глади, болести, би-једе, страхоте и — смрти.

Двије педјеље, што их ту прове-досмо, показаше нам пакао.

Срећа нас послужу те могасмо отпловати. Еропани, мене, сума-рени не задају страха, кад се човјек опрости пакла!..

Звона су звонила...

Погледах у свој календарић: би-јаше педјеља, час лутургије, кад је наш брод пристајао уз обалу Крфа. Погледах се упутише пут неба.

Мада нијесам ни ријечи просло-вио, ипак моја молитва бјеше топла и дубока. Одисеја се још није била завршила.

Крф постаде уточиштем, домо-вином читавог једног народа. Под топлим јужним небом, одјекивала је српска пјесма. Свака ријеч, сваки звук те пјесме бијаше по-здрав, који изгнаник упућиваше домовини. Вјера у изгнанику није слабила: он већ пјеваше скорој по-бједи! Такав народ мора побједити.

Иза непреспаваних ноћи, упућивасмо поглед првим зрацима сунче-вим.

Спаш ли, и обасјаваш ли и мој завичај, јарко сунце? Кад ћеш нам опет сијати у слободној ота-џбини нашој?..

Твојим топлим зрацима, милом драгом слободом, обасјај нашу му-ченичку земљу!

Сунце, извор живота — просиша и шири своје зраке. Његово рађа-ње обећава нам обнову... природе, живота....

Р. С.

Ово је заслуга Радовића, ово је и крајњи циљ његове акције, а не уједињење. Радовић се само прије за девизом уједињења. Питање, да ли ће се Црна Гора сјединити са Србијом или не, јесте чисто наше унутрашње питање. Нико други нема права да се у ово мијеша. Свако мијешање са стране било би атак на нашу суверену права. У осталом нико са стране нити хоће, нити жели да улази у ово наше питање. То Радовић и зна и види врло добро, па опет то јавно тражи и пропотира. Питање је сад од кога то тражи? Да ли од јединог комитентног фактора — народа црногорског. Не, јер је овај у немогућности да рјешава о томе. У осталом пропотирање идеје јединства је и непотребно међу Црногорцима јер, како Радовић тврди, они су сви за њега! Које онда и зашто то Радовић тражи? Зато, да би, заклањајући се под том великом идејом, могао лажно каљати име црногорско. Зато, да би под њом могао лажно сакривати своје неваљалство и издајство. Зато, да би, заогрнут њом, могао боље послушати насилничким и пљачкашким плановима његових „добротвора“ према Црној Гори.

Због овога је он, — за последња 3—4 мјесеца своје владе, т. ј. оно што се одлучно на издајство — и води онакву политику према црногорском народу и варо своје другове, (да „Савезници не доуштају да му сепосиће помоћ“). Због овог истог он и данас ради, ово што сви видимо и знамо.

* * *

Једно се ипак мора Радовићу признати, да је од времена кад је образовао свој комитет послао као помоћ црногорским заробљеницима и народу, како се чује, преко 200.000 франака, које је, разумје се, добио из диспозитивног фонда својих „добротвора“.

Биједини, и он и „добротвори“, који рачунају да ће новцем купити у Црногорца оно, што су они скоро шест вјекова бранили потоцима своје племените крви!

(Српски глас у паралелном броју.)

ВЛАДИМИР Ђ. ПОПОВИЋ
адвокат.

QUELQUES MOTS SUR L'ACTION DE M. RADOVITCH et sur LA DECLARATION DE CORFOU.

Au début même de la guerre, alors que la Serbie fut attaquée par l'Autriche et que le Monténégro sans hésiter, fidèle à ses glorieuses traditions séculaires répondit à cette attaque en déclarant la guerre à l'Autriche, la politique que devaient suivre les deux royaumes serbes était tracée.

Le but de la guerre pour le Monténégro et la Serbie était et devait être la libération et l'union de tous les Yougoslaves. Ce but se trouve clairement exprimé dans la proclamation de guerre du Roi de Monténégro: "Je tire mon épée pour la libération et l'union de tous les Yougoslaves".

Ce même désir a été nettement exprimé plus d'une fois par les personnalités Yougoslaves en vue d'Autriche-Hongrie qui se trouvent aujourd'hui dans les pays alliés ou neutres. Tout les autres questions: question de la forme future du nouvel état, question de son organisation, question de la place que doivent occuper les deux royaumes indépendants dans leurs relations avec les autres pays Yougoslaves, question des dynasties, ont été laissées de côté; il n'y avait pas lieu en effet d'en parler.

Il s'agissait de jeter les bases avant que d'élever l'édifice car toutes les questions que je viens de mentionner sont non seulement

d'importance secondaire mais encore d'ordre intérieur. Pour ces raisons il n'y avait pas lieu de les vouer à la publicité et de les porter devant l'opinion publique internationale.

Depuis le commencement de la guerre jusqu'à l'apparition du mémorandum de M. Radovitch (Aout 1916), qui prévoit la fusion des deux dynasties, projet sur la valeur duquel les avis sont partagés, les choses se présentaient comme je viens de les décrire. Personne, publiquement du moins, n'avait manifesté une opinion différente.

Depuis la publication de ce mémorandum et surtout depuis l'apparition de leur programme dans le journal "Ouyedigné" (l'Union) M. Radovitch et ses collègues sans égard à l'opinion qu'ils professaient publiquement, veulent aujourd'hui d'une façon indigne et par une campagne dont il serait difficile de trouver d'autres exemples, transformer de fond en comble l'œuvre entreprise pour atteindre notre but principal, la libération et l'union, lui assignant une autre direction et lui donnant un autre aspect.

M. Radovitch et ses collègues professaient jusqu'à ces temps derniers comme un dogme, pour le triomphe duquel ils ont lutté et comme ils disent souffert; qu'une des conditions essentielles pour assurer l'achèvement heureux de la grande œuvre de libération résidait dans un travail de concorde et de confiance mutuelle des deux royaumes serbes. Et aujourd'hui? aujourd'hui ils agissent en contradiction avec cela.

Ces mêmes messieurs, avec M. Radovitch en tête exprimaient hier encore partout l'opinion que l'existence de deux royaumes indépendants serbes était indubitablement nécessaire comme garantie du plus grand succès de notre œuvre nationale qui, ne nous faisons pas d'illusions, se trouve dans une situation très difficile.

Aujourd'hui, ces mêmes messieurs s'efforcent par tous les moyens dont ils disposent de faire rayer, au cours de la guerre même le Monténégro de la liste des états indépendants.

En résumé d'après l'action de M. Radovitch, on serait tenté de croire qu'il n'existe pas d'autre obstacle à la création d'un état englobant les Serbes, les Croates et les Slovènes en dehors de l'existence du Monténégro en tant qu'état indépendant.

M. Radovitch a atteint le point culminant de son action par la campagne qu'il poursuit contre la dynastie à laquelle il chantait bien des louanges et contre le Souverain qu'il servait hier encore. Malgré la connaissance exacte qu'ont sans aucun doute les chanceleries alliées des circonstances dans lesquelles le Monténégro s'est vu obligé de demander une paix séparée à l'Autriche et malgré la part qu'ont prise dans l'exécution de cet acte les amis les plus proches privés tant que politiques de M. Radovitch, ce dernier ne cesse pas de crier qu'une trahison vis-à-vis des alliés vis-à-vis de notre œuvre nationale a été commise.

Quoique M. Radovitch sache bien que la défense du Lovtchen a été rendue impossible par suite de l'écrasante supériorité de l'ennemi tant en troupes qu'en matériel de guerre, par suite de la démoralisation de l'armée serbe, par suite de la ravitaillement défectueux de l'armée ainsi que de la campagne de certains agents dont il sera parlé en temps plus opportun, en dépit de tout cela, M. Radovitch présente la chute du Lovtchen comme une preuve éclatante de l'existence de la trahison et de sa consommation préméditée.

Dans l'entrevue du Prince Pierre, commandant du Lovtchen avec le colonel autrichien Hubka, M. Radovitch voit la conclusion de cette alliance traïtresse.

A cette occasion, M. Radovitch oublie que son frère M. Savo a affirmé et qu'il a juré par devant témoins qu'à cette rencontre (entre le Prince Pierre et Hubka) il a été engagé des pourparlers exclusivement au sujet des aéroplanes. M. Savo a affirmé catégoriquement qu'il n'a pas voulu quitter intentionnellement le Prince Pierre un seul instant au cours de son entretien avec Hubka.

Ajoutez à une pareille action de M. Radovitch le honteux recrutement entrepris par lui, grâce à l'argent de la jeunesse monténégrine qui fréquente les écoles des pays alliés et neutres ainsi que la campagne ignoble provoquée en Amérique par ses agents salariés et vous serez édifié sur l'action "pour

l'union de M. Radovitch et de ses acolytes."

La honte monte au visage lorsqu'on pense qu'il s'est trouvé des hommes qui ont occupé des postes si élevés dans un royaume serbe et qui maintenant se sont fait un devoir du développement d'une œuvre pernicieuse dans les centres les plus cultivés d'Europe et d'Amérique.

Cette action serait à tout point condamnable si nous habitions dans nos foyers, si nous nous trouvions dans des conditions de vie normale. Combien plus ne l'est-elle pas, hélas! alors que nous sommes à l'étranger et que nous traversons les jours les plus angoissants que nous ayons jamais vécus.

Tout le monde s'accorde à dire qu'il a été commis des fautes au cours et à la fin de cette guerre au Monténégro. De même personne d'intelligent ne s'opposera à ce que les lois s'appliquent dans toutes leurs rigueurs dans tous les cas où ces fautes donnent lieu à répression.

Ici se pose une autre question, à savoir: Des fautes n'ont-elles pas été faites en Serbie et même dans les autres états? Nous ne devons pas être surpris outre mesure de l'action présente de M. Radovitch qui cadre bien avec "ces qualités reconnues d'homme d'état".

Il en va tout autrement de l'étonnement de tout homme qui réfléchit lorsqu'il songe à l'attitude de ceux qui se tiennent derrière le dos de M. Radovitch et sans lesquels, il n'y a pas de doute, il ne pourrait faire un mouvement.

Que veulent ces messieurs au moyen de l'action de M. Radovitch? Songent-ils rendre la restauration du Monténégro impossible? Veulent-ils en éloignant sa dynastie réaliser l'union des Yougoslaves?

Ces messieurs oublient donc les exemples analogues dont notre ancienne autant que notre histoire récente abonde.

Se rendent-ils compte où mène, à qui et à quoi une pareille action sert.

Voilà les questions qui se posent malheureusement à nous et dont les réponses nous montreraient l'absurdité et la nocivité d'une telle action pour notre œuvre commune.

* *

Au nombre des moyens par lesquels on entend entraver la politique de concorde et d'union pour la libération de nos frères, politique adoptée au début de la guerre par les états serbes, la déclaration de Corfou a sa place marquée.

Quoique la déclaration de Corfou par sa conception et son ampleur diffère par ses intentions de l'action de M. Radovitch, elle a indubitablement le même but que cette dernière.

Il serait curieux de savoir de quel droit se sont inspirés les auteurs de la déclaration de Corfou, et quels sont les arguments qui les ont déterminés à méconnaître absolument le Monténégro alors qu'ils ont rédigé un acte d'une telle importance dont l'un des buts est d'essayer de régler le sort du Monténégro.

Nous serions non moins curieux de connaître le but qu'ont cru atteindre les signataires de la déclaration de Corfou par la proclamation de la dynastie des Karagevitch comme maison régnante de la future monarchie de tous les Serbes (y compris donc les Monténégrins) Croates et Slovènes.

Par cette proclamation ils laissent non seulement de côté mais ils frustrent de leurs droits actuels, (à la couronne du royaume de Monténégro) une dynastie et son chef Sa Majesté le Roi Nicolas, champion et défenseur de l'idée Yougoslave, pendant soixante ans, collaborateur du Prince Michel et ami intime du grand Strossmayer et de Ratchki.

Lorsque nous suivions à la conférence faite récemment à Genève, comme suite à la déclaration de Corfou, par l'un de ses auteurs, le docteur Anto Troumbitch, l'argumentation de ce dernier sur "l'heureuse" solution de la question dynastique et sur l'importance de la dynastie dans toute monarchie, nous nous demandions en proie à un grand étonnement, si l'éminent Président du Conseil Municipal de Spalato et l'ancien délégué au Reichsrath de Vienne, parlait sérieusement! L'attitude prise par M. Troumbitch à la déclaration de Corfou, vis-à-vis de la dynastie monténégrine n'est-elle pas en contradiction flagrante avec son opinion sur l'importance

de la dynastie dans les monarchies, que nous l'avons entendu exprimer à cette conférence à laquelle je viens de faire allusion.

Par la déclaration de Corfou la question dynastique a été heureusement tranchée prétendent M. Troumbitch et l'autre signataire.

Notre profonde conviction est absolument contraire à cette opinion d'après laquelle par cette "solution heureuse" aucun service n'a été rendu à notre cause, encore moins à la dynastie Karagevitch. Du reste, nous serons bientôt fixés sur le point de savoir laquelle des deux opinions était la bonne.

La déclaration de Corfou, envisagée non seulement au point de vue du Monténégro et de ses droits souverains mais encore de ce point de vue lors même qu'elle aurait une force obligatoire générale, devrait être taxée de faute politique qui, comme telle, donne toujours lieu à de graves conséquences.

Par bonheur, la déclaration de Corfou ne lie que ses signataires et ceux dont ces derniers sont les mandataires autorisés.

Néanmoins, nous avons grande confiance dans la sagesse et le patriotisme des deux souverains serbes ainsi que dans la politique à longue portée des hommes d'état serbes, cultivés qui ne permettront pas que la déclaration de Corfou produise des conséquences néfastes pour notre cause nationale commune.

Toutefois la déclaration de Corfou aussi bien que l'action de M. André Radovitch doivent être condamnés le plus nettement que possible non seulement au point de vue monténégrin mais encore du point de vue plus large, serbo-croato-slovène.

Genève, Octobre 1917.

MILAN KOVATCHEVITCH
Ancien Député de la Diète de Bosnie et d'Herzégovine.

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ

ОГЛАС.

26. јула 1917. у 1 сат ујутру умро је, у Главној болници у Тури, Марко Петрић, стар 27 година, тежак, нежењен, родом из Далмације. Сахрањен је 28. јула 1917. у 8 сати ујутру у гробљу Cimetière la Salle под бројем 447.

Није оставио никакво наследиство.

Из Кр. Министарства Павде,

Неји код Париза,

15. (28.) децембра 1917.

Број 331.

У администрацији "Гласа Црногорца" има још на стоваришту извесна количина свих 36 овогодишњих бројева. Ко жели набавити цео комплет, број 1. — 36. нека нам изволи послати 2.50 фр. па ће му се послати поштом о нашем трошку.

Угледна књижевна фирма Хашет и комп. у Паризу примила је посао око распродаје појединих бројева Гласа Црногорца у свијем варошима француским. Према томе, наши читаоци могу поједине бројеве листа по 10 сантима примјером куповати у мјесту свога становања, и то, у књижарницама по жељезничким станицама и свима оним новинарским киосцима који стоје у трговачкој вези са фирмом Хашет (Messageries de journaux Hachette & Cie). Нека читаоци изволе продавачу рећи да желе куповати Глас Црногорца, и одмах ће му фирма из Париза слати лист на продају.

Les lecteurs de "La Voix du Monténégrin" peuvent toujours obtenir la fourniture de ce journal dans les localités où ils séjournent, en s'adressant soit à la Bibliothèque de la Gare, soit chez le correspondant des Messageries de Journaux Hachette & Cie.

Све што се тиче "Гласа Црногорца" писма, рукописи, претплата, огласи, листови адресује се овако:
Journal officiel du Monténégrin
Neuilly-sur-Seine
rue Ancelle
France

УСТАНОВА ЗА ПОМОЋ ЗАТОЧЕНИМ ЦРНОГОРЦИМА

прима свакодневно писма у којима наши исељеници и избјеглице расписују о пријатељима и сродницима им, данас интернираним у Аустроугарској и Њемачкој. Једни питају, да ли је тај и тај интерниран и да ли се из заточења јављао и да ли би се могло ступити у писку с дотичним; други желе да преко Установе упуте том и том неку пошиљку од своје стране и. т. д. Стога је ријешено да се објави списак свих оних у непријатељској земљи интернираних Црногораца који су досад своје адресе Установи у Париз саопштили и које је она снабјела својим пошиљкама.

Ко жели добити обавјештења о којем год лицу, наведеном у свом списку, нека се обрати на доњу адресу, па ће га Установа драговољно извјестити о свему што јој је о дотичноме познато. Установа се радо ставља на расположење да посредује свакоме ко би желио нашој интернираној браћи послати било новац, било нарочиту неку пошиљку на дар. Пошиљалац ваља Установи да упуту новац, односно да уз послани новац тачно наведе што би желио да се онамо пошаље, па ће Установа по најпогоднију цијену то набавити и интернираноме послати.

Адреса за све што се тиче овога посла:

L'Œuvre des Prisonniers de guerre Monténégrins. — Paris. 114, Avenue des Champs-Élysées.

L'ŒUVRE DES PRISONNIERS DE GUERRE MONTÉNÉGRIENS

reçoit journallement des lettres dans lesquelles notre colonie de réfugiés s'enquiert de leurs parents et amis actuellement internés en Autriche Hongrie et en Allemagne. Les uns demandent si tel ou tel est interné et s'il donne de ses nouvelles à l'Œuvre, s'il est possible d'entretenir correspondance avec lui, etc. D'autres désirent faire des expéditions personnelles par l'intermédiaire de l'Œuvre. C'est pourquoi il a été décidé de faire paraître une liste de tous les Monténégrins qui jusqu'à présent ont fait connaître leurs adresses à l'Œuvre à Paris et auxquels celle-ci a adressé des envois.

Dans la mesure du possible, des renseignements seront donnés à ceux qui les demanderont au sujet des internés. L'Œuvre se met à la disposition des intéressés pour ceux qui voudraient envoyer à nos internés soit de l'argent soit des vêtements, des aliments, etc. L'expéditeur doit adresser l'argent à l'Œuvre, en indiquant quelle sorte d'envoi doit être fait. L'Œuvre se charge d'acheter aux meilleures conditions et d'expédier aux internés ce qui lui sera demandé.

Pour tout ce qui concerne ces expéditions l'adresse est la suivante:

2. листа

2. листа	Бојан Шундо Бојичић Драгутин Бојиница Вукале Бојковић Никола Бојовић Александар	Бошковић Марко	Букилић Радуге Булајић Благоје	Булатовић Новица командир
Богдановић Богдан	» Драго	» Милета 650	» Бојо	» Обрен потпоручник
» Илија	» Илија	» Милија	» Глигор	» Пајо
» Јован	» Јован	» Милован	» Ђорђе	» Петар
» Јово студент	» Антоније студент	» Милован	» Јован	» Петар
» Милић	» Богдан	» Милован поручник	» Косто	» Петар
» Милутин 470	» Бојо	» Милош капетан	» Милко	840
» Мирко	» Блажо	» Милан	» Митар	» Петко
» Михајло	» Величко поручник	» Мирко	» Новица	» Петко
» Периша	» Вујадин	» Мирко	» Петар официр	» Пушина
» Раде	» Вујадин	» 660	» Раде поручник	» Раде
» Радуге	» Вуксан	» Михајло	» Симо	» Радивоје
» Ристо	» Грујица	» Мрдица	» Спасоје	» Радивоје
» Сава	» 570	» Неђељко	» Тодор	» Радован
» Стеван	» Дмитар	» Никола	Булатовић Андрија	» Радован
» Стеван	» Добрица	» Повак	» Атанаско официр	850
» Тодо	» Драгиша капетан	» Отан	» Бећир	» Радојина
480	» Драго потпоручник	» Павле потпоручник	» Богдан	» Радомир
Богетић Костадин	» Ђорђе	» Периша	» Бојо	» Радослав
Богичевић Душан	» Ђорђе командир	» Петар капетан	» Брацан	» Радош
» Јаков	» Вукан поручник	» 670	» Васо	» Радуге
Божановић Михајло	» Илија	» Раде	» Вељо	» Радуге потпоручник
Божовић Арсо	» Јагош потпоручник	» Раде	» Војислав	» Ристо
» Блажо	» 580	» Радивоје	» Вујо	» Саво
» Блажо	» Јеремије учитељ	» Радивоје	» Вукантин	» Саво
» Бојић	» Јован	» Радован	» Вуксан	860
» Веко командир	» Јован	» Радован	» Вукота	» Саво
» Вукантин командир	» Јосиф	» Радосав	» 770	» Секуле
490	» Лиму	» Саво	» Гасдо	» Станко
» Димитрије	» Миле	» Секуле	» Грубан	» Стеван
» Димитрије	» Милосав	» 680	» Дмитар	» Стојан
» Душо	» Милутин	» Секуле капетан	» Ђорђе	» Таше
» Душан	» Мирко	» Секуле мајор	» Ђуро	» Тодор
» Вукан	» 590	» Стеван	» Ђуро	» Томо
» Ђуреца поручник	» Мирко	» Стеван	» Живко	» Тришко
» Ђуро	» Мићо	» Стеван	» Здравко	870
» Зелен	» Михајло	» Стеван	» Иван	» Кетко
» Јакша	» Петар	» Никола	» Иван	» Шћепан
» Јоко	» Пушина	Брадиловић Мирко	» Илија	Булевић Милован
500	» Пушина	Брајин Вуксан	» Јагош	Бурин Милош поручник
» Лука	» Радосав	Брајин Вуксан	» Јакша поручник	Бутрић Спасо
» Марко	» Секуле	Брајин Вуксан	» Јаков	Бупало Милан
» Машан бригадир	» Томо	Брајин Вуксан	» Јако	Бучалина Филин
» Милета	» Топи	Брајин Вуксан	» Јован	Бунин Радета
» Милинко	» Урош	Брајин Вуксан	» Јован официр	Важовић Стеван
» Милован	Бојчевић Петар	Брајин Вуксан	» Јово	Варезић Милосав
» Мирко	Бокан Марко	Брајин Вуксан	» Јокета	880
» Мирко капетан	Болевин Јоле	Брајин Вуксан	» 790	Варкећ Салих
» Перс	Бољевић Андрија потпоручник	Брајин Вуксан	» Крето	Васиљевић Миливоје
» Радосав	» Јово	Брајин Вуксан	» Крето	» Новица
510	» Нико	Брајин Вуксан	» Крето поручник	» Окица
» Ристо	» Стано	Брајин Вуксан	» Лазар	» Шћепан
» Ристо потпоручник	Боричић Драгиша професор	Брајин Вуксан	» Ђубо учитељ	Васић Неђељко
» Спасоје	» Илија	Брајин Вуксан	» Макаим	Васовић Благоје
» Тодор	» 610	Брајин Вуксан	» Маришко	» Василије
» Томо	» Милан	Брајин Вуксан	» Машан	» Ђоко официр
» Филип	» Милош	Брајин Вуксан	» Методије	» Ђорђе
Бојановић Саво	» Милутин	Брајин Вуксан	» Мијат	890
Бојић Алекса капетан	» Станиша потпоруч.	Брајин Вуксан	» 800	» Ђуро Ј.
» Бојо	Боровић Данило	Брајин Вуксан	» Милан	» Крето
» Видоје	» Младен	Брајин Вуксан	» Милета	» Миличко учитељ
520	» Милојина	Брајин Вуксан	» Миливоје	» Милован
» Вукантин	» Сава	Брајин Вуксан	» Милија	» Мирко
» Вуксан	Борозан Илија	Брајин Вуксан	» Милић	» Ново
» Драго	» Тодор поручник	Брајин Вуксан	» Милинко	» Пајо
» Иван	» 620	Брајин Вуксан	» Милико	» Прокопије
» Јован	Бошковић Андрија	Брајин Вуксан	» Милош	» Радивоје
» Којадин	» Андрија	Брајин Вуксан	» 810	» Радоје
» Марко	» Андро	Брајин Вуксан	» Милосав	900
» Матан С.	» Блажо	Брајин Вуксан	» Милосав	» Радосав
» Миливоје	» Богдан	Брајин Вуксан	» Милош	» Саво
530	» Бошко капетан	Брајин Вуксан	» Милутин	» Стеван
» Милика	» Бошко	Брајин Вуксан	» Милутин	» Шулс
» Милић	» Бећир потпоручник	Брајин Вуксан	» Милутин	Векловић Радуге
» Милосав	» Васо	Брајин Вуксан	» Милутин	Вели Зубер
» Милосав	» Васо потпоручник	Брајин Вуксан	» Милутин	Велимировић Марко
» Милосав	» 630	Брајин Вуксан	» Милутин	Величковић Анто
» Мирко	» Владо	Брајин Вуксан	» Милутин	» Нико
» Мирко	» Вукантин	Брајин Вуксан	» Милутин	Велић Милета потпоручник
» Мирко	» Вуксан	Брајин Вуксан	» Милутин	910
» Михајло	» Грујица официр	Брајин Вуксан	» Милутин	» Мико
540	» Душан	Брајин Вуксан	» Милутин	» Обрад
» Михајло	» Зекко потпоручник	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Михајло	» Илија	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Неђељко	» Иван	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Неђељко	» Јаков	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Никола	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Новица	» 640	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Петар	» Јефто	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Радивоје	» Јован	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Радосав	» Јован	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Ристо	» Јово	Брајин Вуксан	» Милутин	
550	» Јоле поручник	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Станко	» Јошо	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Стеван	» Крето	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Тадиша	» Лазар	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Тришко	» Макаим	Брајин Вуксан	» Милутин	
» Филип поручник	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 730	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Раде	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радивоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Грујица	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Данило	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Радован	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» 740	Брајин Вуксан	» Милутин	
	Букилић Драгиша	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Јагош	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миладин	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Миливоје	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Новеља	Брајин Вуксан	» Милутин	
	» Петко	Брајин Вуксан	» Милутин	